

prijs **50** cent

PSYCHOMETRIE

De openbaring van
verleden en toekomst

D O O R

F E L I X O R T T

Uitgave: Nederlandsche Vereeniging van Spiritisten „Harmonia”
Brochurehandel Rotterdam - Postbus 973.

Gesellschaft für metaphysische Forschung e. V.

PSYCHOMETRIE

De openbaring van
verleden en toekomst

DOOR

FELIX ORTT

dy P 41

PSAW 9

1988, 2535
(63025)

Psychometrie is de naam voor een verschijnsel dat zich bij sommige personen voordoet, n.l. dat zij, door aanraking van een of ander voorwerp, indrukken ontvangen, of beelden zien, die op geschiedenis van dit voorwerp of op de personen aan wie dit voorwerp heeft toebehoord, in het verleden, ook wel in de toekomst, betrekking hebben. Zij die deze gave bezitten, worden psychometristen genoemd. Tegenwoordig spreekt men in wetenschappelijke kringen liever van psychoskopie en psychoskopisten; dat beteekent: „zien met de ziel”, wat juist, of eigenlijk minder onjuist is dan „psychometrie” of meten met de ziel. Maar ik zal hier verder, om beter begrepen te worden, het gewone woord blijven gebruiken.

Het is dus een soort van helderziendheid, echter niet alleen *in de ruimte*, (op afstand wel, maar wat zich op het ogenblik zelf afspeelt) zooals de gewone helderzienden (clairvoyanten) vermogen, maar het is helderziendheid in het verleden, soms ook in de toekomst, dus in het algemeen in de *tijd*.

Hoewel, evenals alle occulte verschijnselen, de psychometrie ouder is dan „de weg naar Rome”, is ze omtrent het midden der vorige eeuw als 't ware wetenschappelijk herontdekt, en wel door den Amerikaanschen professor in de psychologie J. R. Buchanan. In 1840 ongeveer maakte Buchanan kennis met een bisschop Polk van de Episcopaalsche kerk, die zulk een hoogen graad van sensitiviteit had, dat, wanneer hij onwillekeurig b.v. een stuk geel koper aanraakte, hij onmiddellijk door zijn heele organisme den invloed daarvan voelde en den naren metaalsmaak proefde. Dit zelfs wanneer hij het in 't donker aanraakte, zoodat hij niet wist wat het was.

Die kennismaking leidde Prof. Buchanan tot een reeks van proefnemingen. Hij legde verschillende metalen in de hand van zeer sensitieve personen, en dan bleek het dat er velen waren, die alleen door aanraking in staat waren den aard van het metaal te onderscheiden. Bij voortgezette proeven bleek hem dat ook andere stoffen dan metalen door sensitieven herkend konden worden, als suiker, zout, peper, zuren enz. — ook wanneer die stoffen zorgvuldig in papier verpakt waren en niet alleen de proefpersonen, maar allen die bij de proeven tegenwoordig waren, onbekend waren met den inhoud van die pakjes. Zelfs waren er die misselijk werden, wanneer in het pakje een braakmiddel zat.

Laat ik hier den gang der geschiedenis even onderbreken en opmerken, dat dit geen eigenlijke „psychometrie” is, in den

zin van het tegenwoordig woordgebruik, hoewel Buchanan in 1842 dit woord voor deze verschijnselen invoerde. Het is een vermogen dat later talloze malen door allerlei onderzoekers bevestigd is geworden, vooral bij personen, die in een zomergenaamd „subjectieven” toestand zijn, b.v. in trance of somnambulen toestand, hypnose, hysterischen toestand of hoe men 't noemen wil. Het is een vermogen dat naar het schijnt aan onze onderbewuste persoonlijkheid, of, aan het „subjectieve ik” eigen is. Dat niet iedereen het vermogen bezit, schijnt daaraan toe te schrijven, dat de meesten niet in staat zijn de gewaarwordingen van hun onderbewustzijn aan hun harsenbewustzijn over te brengen.

Doch we komen tot de geschiedenis der psychometrie terug. Toen Buchanan een paar jaar met proefnemingen bezig was, trof hij personen aan die nog grooter sensitiviteit hadden. Als zij een brief ongelezen tegen hun voorhoofd hielden, ontvingen zij een sterken indruk van den persoon die den brief geschreven had, zóó dat zij met verrassende nauwkeurigheid een beschrijving van diens karakter en gewoonten konden geven. Dit is dan een staaltje van wat men eigenlijk „psychometrie” noemt. Dit vermogen is ook talloze malen door talloze onderzoekers bevestigd gebleken.

De man die zich nu aan een grondige studie van dit verschijnsel wijdde, was de Amerikaansche professor in de geologie William Denton, een man van groote begaafdheid en algemeene ontwikkeling. Hij nam een lange reeks van proeven o.a. met zijn zuster, zijn vrouw en nog andere personen, en de uitkomsten daarvan heeft hij neergelegd in zijn boek getiteld: „The soul of things” (1863 en 1873) — de ziel der dingen; een boek dat als standaardwerk op dit gebied groote vermaardheid bezit.

Een groot aantal proeven deed Denton met stukken steen of fossiel; de psychometrist plaatste zoo'n monster, goed in papier ingepakt, op of tegen het hoofd en gaf dan de merkwaardigste beschrijvingen van natuurverschijnselen, dieren, menschen, uit de geologische of historische perioden waaruit dat stuk steen afkomstig was.

Een voorbeeld is, wat Denton aldus beschrijft:

„Ik wikkeld een aantal proefstukjes van verschillenden aard en elk afzonderlijk in papier, en mijn vrouw nam er een van in de hand. Geen onzer wist iets omtrent die voorwerpen. Zij zeide: — „Het eerste wat ik zie is een vulkaan of wat mij voor-

komt een vulkaan te zijn. Een grondverheffing van aanmerkelijke hoogte vertoont zich en langs de zijde daarvan vloeit een stroom van gesmolten stof, ofschoon het woord „stroom” niet nauwkeurig aangeeft wat ik zie; het is breed en ondiep en beweegt zich, maar niet snel, als water, het kruipt langzaam naar omlaag. Nu zie ik een anderen stroom, die over den eerstbedoelden heenvloeit en geheel de eene zijde van den berg overdekt. Deze, de tweede, stroomt sneller dan de eerste. Dit stuk moet lava zijn.” —

Bij onderzoek bleek het te zijn een stuk baksteenkleurig lava, opgeraapt langs den oever van de Boven-Missouririvier, waar het veel gevonden wordt, waarschijnlijk meegevoerd uit de streek van het Rotsgebergte.

„Wij bezitten dus”, zoo gaat Denton voort, „door dit wonderlijk vermogen het middel om tot in de geringste bijzonderheden de vulkanische uitbarstingen van alle tijden wederom te voorschijn te roepen en ze te bestudeeren, mits we slechts proefstukjes van het uitgeworpene weten te bemachtigen. De geschiedenis van den Etna en andere, geschreven door hun eigen hand, lang voordat het riet tot schrijfstift gevormd en het papyrus beschrijfbaar gemaakt was, zal gelezen worden door komende geslachten en haar rossige bladzijden zullen over menig duister en geheimzinnig onderwerp nieuw licht verspreiden.”

Deze verwachting van door psychometrie de geologische kennis te vermeerderen, is wel zeer geestdriftig; men bedenke daarbij dat ze niet berust op een enkele proef, maar op talrijke, met hoogst merkwaardige uitkomsten; in „The soul of things” zijn er meer dan honderd vermeld.

Een andere proef, ook in de literatuur heel bekend, is die waarbij Prof. Denton aan zijn zuster een stukje mozaïekplaveisel in de hand gaf, opgegraven uit Cicero's villa te Tusculum op een heuvel 15 mijlen van Rome en in 1760 naar Engeland gevoerd. Denton's zuster had dit stukje nooit gezien en wist niets van den oorsprong. Zij zeide „Ik zie een dicht bosch. De boomen zijn zeer hoog. Onder hen zie ik een mastodont ('n voorwereldlijke olifant) of iets dat er op lijkt. Ik zie zijn kop veel duidelijker dan ik ooit deed”. Denton onderbrak: „Kom terug tot meer moderne tijden”. Toen gaf zij een beschrijving van een landschap met een grot, een bron, boomen in 't rond, een heuvel en daarbij een oude man rondwandelen die een korte broek draagt. Het karakter van dien man

werd beschreven, ook andere aanwezigen enz.

Later onderzocht Mevrouw Denton hetzelfde stuk, zonder iets van de proefneming met haar schoonzuster te weten. Zij beschreef een groot gebouw met steenen trappen en pilaren, een soort van soldaten; ook den eigenaar van het gebouw en diens eigenaardigheden. Deze beschrijving bleek volkomen in overeenstemming met den tijd en het volk uit de dagen van Cicero, doch de persoonsbeschrijving sloeg niet op Cicero. Langen tijd daarna vernam Denton, dat Cicero's huis te Tusculum vroeger aan den dictator Sulla had toebehoord, en op dezen sloeg de beschrijving beter.

Er is nadien zooveel onderzocht op 't gebied van psychometrie, dat men aan het bestaan van dit vermogen niet meer twifelen kon. Bedrog, kwade trouw of toevallig er naar raden en ten deele goed raden — dat alles is absoluut uitgesloten. De groote waarde der verdere onderzoekingen ligt daarin, dat ze den aard van dit vermogen nader vaststellen, en, wanneer deze bekend is, gegevens verschaffen om een verklaring te beproeven.

Ook in ons land zijn vaak psychometrische waarnemingen beschreven. O.a. die van den bekenden Engelschen psychometrist Alfred Voût Peters, over wiens prestaties door den nauwkeurigen en voorzichtigen onderzoeker H. N. de Fremery verslagen zijn uitgebracht. Ook zijn zelfstandige onderzoekingen gedaan door wijlen majoor H. B. Kennedy van Dam, te Breda, wiens vrouw psychometrische gaven bezat. Ze zijn beschreven in een boekje: *Beknopte handleiding tot de kennis der psychometrie*, in 1915 verschenen. En van lateren tijd is de „Beschrijving van een psychometrisch helderziend medium” (namelijk de bekende psychometriste, mevrouw Akkeringa) door Prof. Dr. J. Valckenier Suringar, hoogleeraar aan der landbouw-hoogeschool te Wageningen, in 1923 in afzonderlijke uitgave verschenen. Behalve deze wetenschappelijk gedocumenteerde psychometrische waarnemingen zijn er een legio andere, die om zoo te zeggen week aan week in bijeenkomsten van spiritisten enz. worden gedemonstreerd. Vele menschen bezitten deze gave in meerdere of mindere mate. Maar wil men het vraagstuk wetenschappelijk behandelen, dan moet men op goed gedocumenteerde gevallen afgaan en hebben wij uit de nog overvloedige massa publicaties de meest vertrouwenwekkende te kiezen.

Onwillekeurig hecht de sceptische toehoorder meer vertrouwen

aan hetgeen Nederlandsche onderzoekers, wier namen en qualiteiten een degelijken klank hebben, mededeelen, dan aan hetgeen uit Amerikaansche, Poolsche of Fransche bronnen afkomstig is. Daarom wil ik van de uitkomsten van beide Nederlandsche onderzoekers ook een paar staaltjes weergeven, die uit een of ander oogpunt bijzonder merkwaardig zijn. Maar men moet goed bedenken, dat ik uit een grooten overvloed een kleine keuze doe; dat de beschouwingen en verklaringen dit ik straks er aan zal vastknoopen, dus niet maar op deze weinige gegevens berusten, maar dat deze als typen te beschouwen zijn van hetgeen over de psychometrische vermogens ervaren is en daarom grond geven tot verder strekkende gevolgtrekkingen.

De heer Kennedy van Dam schrijft het volgende over het begin van zijn proefnemingen:

„Eenige jaren geleden, ik vermeen in den loop van 1910, kwam ik in de Karrestraat te Breda langs een plek waar het puin van een kort te voren afgebrand huis werd weggeruimd. Ik raapte daarvan een stukje roodkleurige steen op, groot ongeveer 1 cm³ en dat mij voorkwam een stuk van een bloempot of dakpan te zijn. Thuis gekomen wikkelde ik het in een geheel vel postpapier, zoodat op den tast niet was uit te maken, zelfs niet te vermoeden, wat het pakket bevatte. Geen mijner huisgenooten was daarbij tegenwoordig. Eenige dagen daarna verzocht ik mijn vrouw dat pakje eens in de hand te nemen en af te wachten, welke gewaarwording zij wellicht zou ondervinden. Nog voor dat drie minuten verlopen waren, zeide zij: „Wat wordt mijn hand warm, gloeiend warm, mijn heele arm wordt voortdurend warmer, heet zelfs. Zeg eens, wat zit daar toch in?”

Hiermede staakten wij onze eerste psychometrische proefneming.

Een ander voorbeeld dat de heer K. v. D. vermeldt: „Zoo nam bijv. mijn vrouw op zekeren dag een proef met een in papier gewikkeld voorwerp, dat haar door haar a.s. schoondochter was ter hand gesteld. Na gedurende eenige minuten met gesloten oogen het pakje in de hand gehouden en vervolgens tegen het voorhoofd gedrukt te hebben, zeide zij: „Ik zie een zeer ouderwetsch gemeubeld vertrek met een laag plafond: in het midden staat een ronde en bij een der vensters een vierkante tafel; tegen den muur staat een antiek uitzierende, naar een kabinet gelijkende kast. Een oude dame gaat naar

die kast en neemt er iets uit, ze bekijkt het bij de vierkante tafel en brengt het weer weg. Nu zie ik niets meer". — De eigenares van het onderzochte voorwerp verklaarde dat het een souvenir was van haar overleden grootmoeder, die dat jaren lang voor haar in een kabinet bewaard had en verder dat de beschrijving van die dame en de door haar bewoonde kamer volkomen juist was.

Eens op een keer gaf een mevrouw aan mevrouw K. v. Dam een klein pakje ter psychometrisch onderzoek. Mevr. K. v. D. zei aanstonds: „He, dat is wel aardig, ik zie je beide kinderen Catootje en Corry, doch kleiner en jonger dan ze nu zijn. Ze staan tegenover elkaar, lachen en laten elkaar dus met geopenden mond hun tanden zien".

Die mevrouw opende daarop het papier en vertoonde den inhoud: twee in een gouden ring gevatte kleine tanden: de eerste, nu eenige jaren geleden uitgevallen tandjes van haar beide dochtertjes.

Deze voorbeelden behooren tot een categorie waar tegenwoordig haast iedereen al zelf ervaring van heeft of daarover van vrienden en kennissen gehoord heeft, n.l. dat men een stukje haar of ondergoed van een zieke naar een somnambule brengt, en dat deze, na dit vastgehouden te hebben, een nauwkeurige beschrijving geeft van den zieke en zijn omgeving, en van het gestel en den aard der ziekte. Of wel dat men naar z.g. helderzienden gaat, die den bezoeker bij de hand vatten en dan de omgeving tehuis beschrijven, soms ook waar een verloren voorwerp te vinden is.

Al noemen we deze laatste prestaties gewoonlijk helderziendheid en geen psychometrie, omdat de helderziende in het heden ziet en ook vaak niet zoozeer het contact krijgt door middel van een voorwerp, maar door de nabijheid of de hand van den bezoeker — toch bestaat overigens zoo algeheele overeenkomst in de wijze waarop de psychometrist en de helderziende hun indrukken ontvangen en weergeven, dat er zeer zeker alle grond is om te erkennen, dat deze occulte vermogens in wezen dezelfde zijn, al zijn er dan ook fijne en persoonlijke verschillen, zoowel in de manier waarop de eene of de andere sensitieve het gewenschte contact krijgt, alsook in den aard van indrukken die zij ontvangen en de manier waarop zij ze weergeven. De een zal b.v. meer beelden zien, de ander meer gevoelsindrukken ontvangen. En naarmate de psychometrist meer intelligent is, zal hij ook in staat zijn de

indrukken, die hij ontvangt, mooier en juister weer te geven. Dat de vermogens van helderziendheid en psychometrie in wezen dezelfde zijn en ook bij dezelfde occult-begaafde personen worden aangetroffen, is in het licht der moderne natuurwetenschap niet verwonderlijk, daar in de nieuwere physica de begrippen „tijd" en „ruimte" niet scherp meer gescheiden zijn, zoodat men het heelal als een tijdruimtelijk geheel (continuüm) opvat. Maar het is niet noodig hierop dieper in te gaan: deze aanduiding is hier voldoende.

De groote vraag is: hoe komt de psychometrist aan die indrukken; waar put hij die uit?

Aan de gegeven voorbeelden wil ik er nog een paar van Prof. Valckenier Suringar toevoegen, verkregen met mevrouw Akkeringa, omdat deze met het oog op enkele bijzonderheden van belang zijn.

Een beurs gaf een zeer goede beschrijving van den overleden bezitter; de bijzonderheden (zoo zet Prof. V. S. er nadrukkelijk bij) waren aan geen der aanwezigen bekend.

Mevr. Akkeringa zeide: „'t Is van een kind dat gestorven is, een jongen van een jaar of negen. Weet u of hij veel aan het water zat te scharrelen! (Het was aan de aanwezigen onbekend). Een jongen die uit zijn kracht gegroeid is en die toch alles graag mee wilde doen: een werkzame geest maar te zwak lichaam. Hij moet veel van muziek gehouden hebben, was een intelligente jongen die veel van teekenen hield, in 't bijzonder het schetsen van gebouwen." Dan wrijft Mevr. A. over het hoofd en vervolgt: „Ik heb het gevoel of het klamme zweet uitbrak, aan ieder haar een druppel; hij heeft aan het water kou gevat, heeft het lang gevoeld maar niet gezegd; hij sleepte zich voort tot hij er bij neerviel, had veel energie; hij is niet ouder dan 14 of 15 jaar geworden; hij ligt op een rustbank of rieten stoel, met boeken rondom hem, heeft nergens trek in, maar zijn geest blijft helder. Hij is een huiselijke jongen en erg op zijn huisgenooten gesteld en wil daarom liever niet naar het zuiden of naar buiten, waarover beraadslaagd was. Hij wil maar languit liggen..... ik ga steeds naar het water; 't lijkt of hij in het water gevallen is, nat geworden en het weer heeft laten opdrogen omdat hij zich er voor schaamde. Alle inwendige organen zijn ziek, hij kwijnde weg van innerlijke uitputting. Ik zie een begrafenis met zeker 8 kransen van school en vrindjes".

Prof. V. S. teekent daarbij aan: Alles van deze mededeeling

bleek juist te zijn: het scharrelen aan het water, het in het water vallen, het schetsen van gebouwen, de liefhebberij in muziek, de werkzame geest, de huiselijkheid, de energie en intelligentie, het zwakke lichaam, de rieten stoel, de langzame uitputting, de kransen der schoolkinderen. Slechts herinnerde geen der familieleden zich plannen om hem naar het zuiden te zenden. Bij deze prachtige beschrijving was gedachtenlezen uit de aanwezige personen uitgesloten.

Een tweede merkwaardige proef van Prof. V. S. gold een *naaldenkoker*. De persoon die dit voorwerp meegebracht had (de man van de eigenares) wist er niets van af en won pas na afloop inlichtingen bij zijn vrouw die niet tegenwoordig was en ook niet wist dat het voorwerp voor psychometrie gebruikt was.

Mevrouw A. vertelde dadelijk dat de eigenaar dit voorwerp als St. Nicolaasgeschenk gekregen had; ze hoorde kinderen een St. Nicolaasliedje zingen enz. Dan beschrijft ze zeer nauwkeurig drie zusters, in verschillende tijden van hun leven; en waarvan één de schenkster was van de naaldenkoker. De tegenwoordige eigenares was daar veel aan huis gekomen. Merkwaardig vooral is dat de beschrijving ook betrekking heeft op een tijd, toen de naaldenkoker niet meer in 't bezit was van de oude dame, die door mevrouw Akkeringa beschreven werd.

Een *gedroogd zeewier* gaf zonderlinge beelden van koude, in elkaar schrompelen, geesels van God over de wereld, enz. Dit herinnert aan de uitkomsten van Prof. Denton.

Een *papier* waarop Prof. V. S. gestaard had, terwijl hij tevens keek naar een afbeelding die de bestorming van een stad voorstelde, gaf hoegenaamd geen indrukken die daarop betrekking hadden; wel iets over scheikundige processen en dergelijke.

Een *brief* van een grootmoeder aan haar kleindochter gaf voornamelijk feiten van de kleindochter, waarmede geen der aanwezigen bekend was.

Ook een heel merkwaardig geval van een voorwerp met welks geschiedenis niemand der aanwezigen bekend was, deelt Prof. V. S. mede ten opzichte van een mes, dat door hem in een pakje verzonden was naar Leeuwarden en daar psychometrisch onderzocht werd. Het gaf aanleiding tot een merkwaardig juiste beschrijving; het mes had n.l. gediend bij een vechtpartij die met moord geëindigd was. Niet alleen kenden

geen van allen die bij de proefneming in Leeuwarden tegenwoordig waren, het mes of de geschiedenis daarvan, maar ze hadden evenmin kennis aan de beide personen die wel de geschiedenis van het mes wisten en die in een verafgelegen provincie woonden.

Nu het uit deze voorbeelden voldoende duidelijk zal zijn wat met psychometrie bedoeld wordt en wat de kenmerken daarvan zijn, zal ik er maar geen meerdere geven; doch trachten na te gaan wat het eigenlijke wezen van dit vermogen is. Het is daartoe echter noodig dat we al de psychometrische uitkomsten uit één gezichtspunt overzien, omdat ze alle als verschillende openbaringen van een zelfde vermogen behoren beschouwd te worden. Doet men dit niet, dan komt men, op grond van enkele uitkomsten, tot aannamen, die men echter onmiddellijk als onvoldoende of foutief zou moeten verwerpen, wanneer men die verklaringshypothese aan andere uitkomsten toetste.

Zoo zijn er onderzoekers die aannemen, en ook Denton was die meening toegedaan, dat er uit de omgeving van het te onderzoeken voorwerp beelden op dit voorwerp werden afgestraald en ingedrukt, en dat de psychometrist het vermogen bezit, die beelden te onderscheiden en er indrukken van te ontvangen.

Maar hiertegen geldt het bezwaar, dat het ten eenenmale onbegrijpelijk is, op welke wijze de omgeving in staat zou zijn beelden op een stukje steen b.v. af te drukken; en indien dat al mogelijk was, op een of andere manier, is het minstens even onbegrijpelijk dat die millioenen beelden die ieder oogenblik weer op de voorwerpen worden afgedrukt, elkaar niet uitwischen en het geheel een onontwarbare chaos wordt.

Het psychometrisch vermogen om die beelden, als ze er zijn, af te lezen, behoort tot een occult gebied, waar we niets van weten of begrijpen; waarvan we niet kunnen weten wat mogelijk of niet mogelijk is, en waar we dus zeer behoedzaam moeten zijn aler we een mogelijkheid verwerpen; maar dat de voorwerpen beelden van de omgeving zouden opnemen, is geen occult psychisch proces, maar een gewoon fysisch, althans behoort tot het gebied der physica. En daar hebben we geen recht om absurde hypothesen te aanvaarden. Dus al zouden we om die reden de beeldenhypothese reeds moeten verwerpen — zoo blijft bovendien daartegen het onoverko-

melijke bezwaar bestaan dat ze de helft der verschijnselen niet verklaart. Een afgedrukt beeld van de omgeving kan b.v. nooit verklaren de karakterbeschrijving, die Mevr. Denton van den Romeinschen villabewoner gaf; evenmin de warmte die Mevr. Kennedy van Dam voelde, toen ze dat stukje puin uit den brand onderzocht; evenmin al de karaktereigenaardigheden en lotgevallen van den jongen aan wien de beurs heeft behoord, beschreven door Prof. V. S.

Geheel onmogelijk is, langs den weg der beeldenhypothese iets te verklaren van indrukken van een persoon uit den tijd dat het voorwerp niet meer in 't bezit van dien persoon was, zooals bij het geval van den naaldenkoker.

En ook in een ander geval dat Prof. V. S. noemt: een klimopblaadje, dat op een graf geplukt werd, en eerst geen beelden gaf, maar plotseling, nadat het was weggelegd, een indruk gaf van de ziekte en den dood van een daar begraven persoon.

Dit alles maakt dat die beelden-hypothese geheel van de baan geschoven kan worden.

Hetzelfde geldt voor een gewijzigde beelden-hypothese, n.l. dat de beelden der omgeving niet op het voorwerp zelf, maar op zijn „aura“ zouden zijn afgedrukt.

De „aura“ van voorwerpen is ook geen scherp fysisch begrip, al kan men uit fysisch oogpunt aannemen, dat alle voorwerpen iets of wat verdampen, dat is, moleculen of electronen uitstooten of uitstralen. Maar helderzienden zien iets om de voorwerpen heen, wat zij een „aura“ noemen; misschien is het die fysische uitstraling of verdamping die zij zien. In dit geval is het echter fysisch even onmogelijk om zich in te denken of voor te stellen, hoe die „aura“ beelden van de omgeving kan opnemen en ongeschonden kan bewaren. Beschouwt men dit opnemen en bewaren van beelden, evenals de heele „aura“ zelf als een occult verschijnsel, dan helpt het ons niets voor een verklaring. Want een verklaring beoogt juist om een verband te zoeken tusschen de occulte, en de fysische verschijnselen waarmede we vertrouwd zijn: een brug tusschen beide te slaan, in de hoop ten slotte 't fysische en het occulte tot één super-physisca te brengen, waarvan ons tot dusver slechts een deel (dat aan onze scholen en hogescholen bestudeerd wordt) bekend terrein is en het andere deel (dat aan de hoogeschole taboe ofwel „verboden kost“ is) het nog te ontginnen terrein.

Maar nu de beelden-hypothese in beginsel geheel ontoereikend

blijkt, behoeven we ons ook niet verder het hoofd te breken of er wel beelden opgenomen en bewaard kunnen worden in het onbekende iets, wat men in sommige kringen de „aura“ der voorwerpen noemt.

Een ding staat vast, n.l. dat de geest van den psychometrist indrukken krijgt, in den vorm van gevoelsindrukken en beelden, en dat die indrukken vaak treffend juist zijn. Zoo voelt b.v. Mevrouw Akkeringa of de persoon, van wie zij psychometrisch indrukken ontvangt, nog leeft of al overleden is; ook ongeveer in welke richting die persoon zich bevindt b.v. in de Oost, of in Amerika.

Dan kan men ook wel als vaststaand aannemen dat het hier geen kwestie is van het lezen van bewuste gedachten, of van een versterkt, z.g. helder, gezichtsvermogen. Het is n.l. bekend dat bewuste gedachten- of beeldenoverdracht mogelijk is — zoogenaamde telepathie. Persoon A denkt sterk aan iets, aan een voorwerp of een figuur; en persoon B, soms in een andere kamer, in elk geval niet op de gewone wijze zintuigelijk door A beïnvloed, ontvangt in den geest een gevoels- of gezichtsindruk van hetgeen waaraan A denkt. Deze telepathische of bewuste gedachtenoverdracht is herhaaldelijk waargenomen en proefondervindelijk vastgesteld.

Maar de psychometrie is een ander verschijnsel. Als er gedachten gelezen of overgebracht worden, dan zijn het die uit het onderbewuste van de proefnemers en de aanzittenden, maar geen bewuste gedachten. Juist waar dit beproefd wordt, mislukt het. O.a. bij het papier waarop Prof. V. S. den indruk van de bestormde stad trachtte vast te leggen. Ook kreeg de psychometriste geen indruk van den inhoud van een brief of boek, doch veeleer van de personen, die erbij betrokken waren; schrijver of ontvanger.

Ook is bekend dat sommige personen het vermogen hebben van door de dingen heen te zien, wat men zou kunnen noemen een versterkt gezichtsvermogen: b.v. brieven lezen in gesloten enveloppen. Maar ook dit vermogen is niet de verklaring van de psychometrie, want behalve dat de proeven telkens gewag maken van indrukken, karakter- en toestandbeschrijvingen, enz. bleek ook alweer dat Mevrouw Akkeringa weinig of niet op den inhoud van brieven of boeken reageerde. Het heeft den schijn of we staan tusschen de volgende keuze:

Leest de psychometrist krachtens zijn occulte vermogen de indrukken inderdaad uit het proefvoorwerp; of wel, is het

voorwerp alleen een middel tot aandachtbepaling, en leest de psychometrist eigenlijk de indrukken uit den geest (de ziel, het onderbewuste, of hoe men het noemen wil) van den proefnemer. Draagt dus of het voorwerp, of de proefnemer, de kennis welke op den psychometrist overgaat?

Denton was de overtuigde voorstander van de eerstgenoemde meening. Daardoor ook meende hij langs den weg der psychometrie de geologische en historische kennis te kunnen uitbreiden. Hij meende het bewijs geleverd te hebben dat inderdaad het voorwerp zelf de bron der indrukken was, door de steenmonsters in papier te wikkelen, opdat zijn vrouw en zijn zuster, die zeer intelligent waren en voor wie de geologie niet vreemd was, niet op grond van eigen kennis en intuïtie zouden gaan fantaseeren. En het bleek dan ook dat de psychometristen de geschiedenis der ingepakte monsters, welke zij dus niet gezien hadden, met dezelfde nauwkeurigheid beschreven. Voorts was Prof. Denton er op bedacht de mogelijkheid van telepathie uit te schakelen. Hij zelf wist welke monsters hij ingepakt had en in zijn geest was dus aan elk monster een geologische geschiedenis verbonden; en nu zou het denkbaar zijn dat zijn vrouw en zijn zuster die indrukken, zonder dat hij of zij 't zich bewust waren, telepathisch aan hem ontleenden. Om deze mogelijkheid te ontgaan, maakte Denton van een groot aantal monsters verschillende pakjes, die zooveel mogelijk op elkaar geleken en mengde ze zóo dooreen dat hij ze onmogelijk meer uit elkander kon onderscheiden. Dan overhandigde hij aan zijn psychometriste het eene pakje na het andere, en telkens werd elk ervan met dezelfde nauwkeurigheid als te voren beschreven. En deze uitkomst beschouwde hij als afdoende proef.

Doch de onderzoekingen aangaande het geheele occulte gebied vorderden in den loop der jaren. En toen Thomson Jay Hudson in 1892 zijn standaardwerk: „The law of psychic Phenomena” — de wet der psychische verschijnselen — schreef, was de wetenschap zoover gevorderd dat Hudson aan kon toonen, waarom de voorzorgen van Denton onvoldoende waren geweest.

In dit werk geeft Hudson n.l. een uitvoerige studie over de krachten en vermogens van het „subjectieve-ik” van den mensch, hetzelfde wat door andere schrijvers het subliminale of het onderbewustzijn, ook wel „de ziel” wordt genoemd. Hij toont aan hoe al de z.g. parapsychologische en occulte ver-

schijnselen, en daarbij ook de psychometrische verschijnselen begrijpelijk worden uit enkele grondeigenschappen van het subjectieve-ik. De eigenschappen zijn o.a. een volmaakt geheugen, intuïtie van de werkelijkheid, vermogen tot onderlinge gemeenschap der subjectieve-ikheden onafhankelijk van den afstand, en een volkomen vatbaarheid voor suggestie. Deze beginselen past Hudson toe op de psychometrische proeven in de verklaringshypothese van Denton. Hij schrijft dien- aangaande het volgende:

„De juiste verklaring zal duidelijk zijn voor degenen die met de feiten der telepathie bekend zijn. De professor was een uitstekend geoloog en een klassiek gevormd geleerde. In zijn subjectieve-ik was de geschiedenis van ieder geologisch monster uit zijn verzameling, klaar en levendig afgeteekend, in overeenstemming met de theorieën van de beste geologen van zijn tijd. Zijn verbeeldingskracht voerde hem terug tot den tijd toen nog slechts chaos heerschte. Hij volgde het stukje rots door alle wisselingen in de vorming der aarde, tot het een deel werd van de soliede rotsmassa waarvan het afgenomen was. In de steeds veranderende omgeving van dit fragment, sinds den tijd dat het deel uitmaakte van een groote massa gesmolten materie, was stof voor een uitbeelding der verhevenste tooneelen uit de geschiedenis van de vorming der wereld. Deze beelden zijn in den geest van ieder waar geoloog steeds sterk en levendig gekleurd aanwezig. Een stuk rots is voor hem een open boek, waarin de geschiedenis van de verhevenste werkingen der Almacht is opgeteekend, en zijn verbeelding voegt er de schilderingen van het landschap aan toe. Bij proeven als de beschrevene werden deze beelden noodzakelijkerwijze in zoo helderen en levendigen vorm aan het subjectieve-ik van de sensitieve voorgesteld, dat men haar bepaald stompzinnig had kunnen noemen indien zij ze niet in passende termen had beschreven. En nemen we nu in aanmerking dat de sensitieven welke voor deze proeven gebezigd werden, hoogst ontwikkelde vrouwen waren, die bijzonder veel belang stelden in de onderzoekingen van den professor, zoo is het duidelijk dat welgeslaagde telepathische proeven voor hen bijzonder gemakkelijk uitvoerbaar waren.

„Voor zoover de professor bewuste kennis had van den inhoud der pakjes, is het feit, dat de sensitieven met goed gevolg de geschiedenis der ingesloten monsters konden lezen, gemakkelijk verklaarbaar. Er blijft nog slechts over uit te

leggen hoe zulks eveneens gelukte toen hij poogde dit element weg te nemen door met een groot aantal gelijke pakjes, die hij niet bewust (d.i. met zijn gewone zintuigen en verstandelijk onderscheidingsvermogen) van elkander onderscheiden kan, de proef te nemen. Dit is ook niet moeilijk te begrijpen, wanneer de buitengewone scherpzinnigheid van het subjectieve-ik in aanmerking genomen wordt. Het is een gewone hypnotische proef om een witte kaart uit een pak te trekken, deze aan een sensitief sujet te overhandigen en te suggereeren, dat ze 't portret van een of ander persoon bevat. De kaart wordt vervolgens op den rug gemerkt en door vijftig of meer andere heen geschud. In negen van de tien gevallen zal een goed sujet de gemerkte kaart aanwijzen als bevattende het gesuggereerde portret, zonder dat hij het merk op de andere zijde zien kan. Het is nu blijkbaar veel gemakkelijker de weinig beduidende onderscheidingen tusschen de pakjes, waarin de geologische monsters zijn ingepakt, te onthouden dan de nog veel minder sprekende verschillen tusschen de witte kaarten. Van de pakjes kunnen er geen twee gelijk zijn. Van de kaarten zullen ze zoo weinig verschillen dat niemand met behulp van zijn gewone zintuigen in staat zal zijn het verschil te bepalen. Maar voor het subjectieve-ik, dat zelfs die kaarten onderkent, is het volstrekt niet moeilijk elk pakje en zijn inhoud te herkennen, wat trouwens uit duizenden voorbeelden uit de literatuur der psychische verschijnselen blijkt".

Denton's opvatting dat de psychometristen de geschiedenis der voorwerpen van de voorwerpen zelven en niet uit zijn geest aflazen, heeft dus volgens Hudson alle bewijskracht verloren; en daar trouwens te voren reeds gewezen is op gevallen waaruit blijkt, dat de *aanwezigheid* der voorwerpen volstrekt niet noodig was om toestanden en gebeurtenissen te schetsen (o.a. bij het genoemde klimopblaadje en den naaldenkoker) — is hiermede de onderstelling vervallen dat de voorwerpen zelven of hun aura de bron der kennis zijn. Dus dan de geest — n.l. het onderbewuste of het subjectieve-ik van den proefnemer, of misschien soms die van een der andere aanwezigen — zooals de verklaring van Hudson luidt?

Ook deze hypothese is onvoldoende, en dus onbevredigend. Meestal *schijnt* dit wel het geval te zijn, omdat het niet gemakkelijk is de proef zoo in te richten dat noch de proefnemer, noch een ander der aanwezigen met de geschiedenis bekend is of zou kunnen bekend zijn, en de juistheid der psychome-

trische beschrijving eerst door later onderzoek blijkt. Maar toch zijn er enkele gevallen in de literatuur, die deze verklaring wel uitschakelen. M.i. is dit met de geschiedenis van het mes van Prof. Valckenier Suringar o.a. het geval. Daar is werkelijk geen aannemelijke, redelijke grond te geven voor het onderstellen van telepathisch contact tusschen de psychometriste mevrouw Akkeringa in Leeuwarden en den aan haar en aan alle anderen totaal onbekenden eigenaar en vroegeren eigenaar van dat mes, die ergens op onbekende plaats in ons land vertoefden. Wil men onbewust telepathisch contact via professor V. S. en zijn bediende aannemen, dan is die aanname zoo willekeurig gewrongen en vereischt zoodanige uitbreiding van het begrip telepathie, dat hierin geen verklaring meer te vinden is.

Er is nog een omstandigheid die erop wijst, dat men met de telepathische verklaring volgens Hudson niet op den goeden weg is. Namelijk, dat zoo menigmaal de psychometrische beschrijvingen aansluiten met voorzeggingen van de *toekomst*, dat men voelt dat hier niet twee totaal verschillende vermogens in het spel zijn, doch eer verschillende uitingen van een zelfde psyche. Dit geldt ook voor het gewone helderzien en het zoogenaamde „tweede gezicht" of vooruitzien van gebeurtenissen, die later tot in de kleinste bijzonderheden blijken plaats te hebben zooals de sensitieve ze te voren beschreven heeft. Ook hiervan geeft de literatuur talrijke voorbeelden — veel te talrijk, te goed gedocumenteerd en te nauwkeurig om ze over het hoofd te zien. Bij de verklaring van deze geheele groep van verschijnselen, waartoe ook de psychometrie behoort, moet men er wel degelijk rekening mee houden. En doet men dit niet, dan heeft men alle kans dat de verklaring te eng en dus onvoldoende of onjuist wordt.

Het gaat ook niet aan om de goede uitkomsten van voorspellingen toe te schrijven aan een bijzonder gelukkig intuïtief combinatievermogen van de sensitieve. Want daarvoor klopt de detailbeschrijving van allerlei onbeduidende bijzonderheden veel te goed. Om door een voorbeeld mijn bedoeling te verduidelijken: Stel dat ik in 't najaar een omgeploegd land zie en ik zie daarop een boer rogge zaaien, dan kan ik voorspellen, door een zekere mate van ervaring, kennis van gegevens en combinatievermogen, dat daar op dien akker den volgenden zomer een roggeveld zal staan. In 999 van de 1000 gevallen zal die voorspelling uitkomen, zonder dat ik daarom profe-

tische gaven bezit. Maar als ik in 't voorbijloopen zou weten te voorzeggen dat op een bepaald punt van den akker vijf korenbloemen en ergens anders twee klaprozen zouden bloeien, en meer dergelijke bijzonderheden, en dit kwam uit, en dergelijke voorzeggingen kwamen herhaaldelijk uit, dan zou men niet meer kunnen spreken van een normaal, hoewel gelukkig, combinatievermogen.

Onze gewone wetenschappelijke inzichten en begrippen staan voor het werkelijke vermogen om een stuk toekomst te zien, en wel nauwkeurig in allerlei details te zien, als voor een totaal raadselachtig iets. Onze wetenschap kent zoiets niet. En als de ervaring ons leert dat het toch mogelijk is, moet een verklaring wel vallen buiten het gebied van de hedendaagsche wetenschap. Toch blijft het veel waard, willen we voor ons inzicht en onze begripsvorming iets aan een verklaring hebben, om te trachten de verklaringshypothese zoo na mogelijk te doen aansluiten aan die welke onze wetenschap tot dusver wél kent.

Dat is zeer zeker niet het geval, als we eenvoudig de knoop doorhakken en zeggen dat het onderbewuste van iedereen alwetend is, verleden en toekomst in de kleinste bijzonderheden kent, en dat dus de psychometrist evengoed uit het subjectieve-ik van den proefnemer de toekomst kan lezen, als gebleken is dat hij het verleden lezen kan, zooals uit de proeven van Denton volgens de verklaring van Hudson.

We zullen dus, zij 't ook buiten de hypothesen der tegenwoordige parapsychologische wetenschap, maar toch zoo nauw mogelijk in aansluiting daaraan, een verklaringmogelijkheid moeten zoeken zoowel voor de gevallen van psychometrie waar indrukken verkregen worden die het voorwerp zelf niet opgenomen kan hebben, als voor die waarbij noch de proefnemer noch een ander der aanzittenden, zelfs onbewust, met de feiten bekend kan zijn; en waarbij ook met toekomstvoorzegging rekening gehouden wordt.

Daartoe wil ik de poging wagen, die ik nu zal mededeelen en die ik heb genoemd: de hypothese der *tijdsbanen*. De bedoeeling van dien naam kan uit het volgende blijken:

Tot voor korten tijd waren we gewoon om ons de dingen van de wereld te denken eenerzijds geplaatst in de *ruimte*, anderzijds te gebeuren in den *tijd*. Ruimte en tijd waren grootheden, die, voorzoover we meenden, geheel onafhankelijk van elkaar

waren, dus niets met elkaar te maken hadden. De ruimte kennen we als grootheid van drie afmetingen of dimensies: lengte, breedte en dwars daarop de derde: hoogte of diepte. De tijd daarentegen doet zich aan ons voor in één dimensie, als een reeks van momenten gelegen in één tijdslijn, op dezelfde wijze als een reeks van punten een meetkundige lijn vormt.

Doch door de geniale theorieën van Einstein hebben we een eenigszins andere opvatting gekregen omtrent de denkvormen „ruimte” en „tijd” waarin onze geest het wereldbeeld plaatst. Thans erkent men wél, dat er een verband tusschen deze beide grootheden bestaat; dit verband wordt zeer bepaald in mathematische formules uitgedrukt. We zeggen dus natuurphilosophisch niet meer dat wij ons wereldbeeld plaatsen in de ruimte en in den tijd, maar wij plaatsen het in een vierdimensionalen tijdruimelijken denkvorm; anders gezegd wij denken ons het heelal niet meer als een ruimte van drie afmetingen, die in den tijd verandert en vervormt, maar, zooals Minkowski het heeft voorgesteld, als een geheel van vier afmetingen, n.l. drie ruimterichtingen en de tijdsrichting. Zoo denken we ons nu uit natuurphilosophisch oogpunt den bouw van het waarneembare heelal, dat men in de natuurwetenschap dan ook wel noemt: het Einstein-Minkowski heelal.

De tijd is dus geworden tot vierde dimensie van het heelal, naast de drie ruimte-dimensies. De vierde dimensie geldt algemeen als iets abstracts, wat men zich niet voor kan stellen. Toch wordt het met eenige oefening mogelijk om ons die vierde dimensie voor te stellen.

Denken we ons een punt, dat zich over zekeren afstand, b.v. 1 meter, in één richting beweegt, dan krijgen we een lijn: een rechte lijn van 1 meter lang. Beweegt deze zich in een richting loodrecht op die waarin het punt zich bewoog, dan krijgen we een vlak, een twee-dimensionaal plat vlak ter grootte van één vierkante meter. En beweegt dit vlak zich wederom in een richting loodrecht daarop over gelijken afstand, dan verkrijgt men een kubus van één kubiekmeter grootte als drie-dimensionaal lichaam.

Bezien wij nu dien kubus op zeker oogenblik, en denken we ons den tijd voortgaan, dan kunnen we ons voorstellen dat die kubus zich in den tijd, volgens de tijdslijn beweegt. We kunnen ons voorstellen hoe na een uur elk hoekpunt van dien kubus, dus ook 't geheele lichaam, een uur volgens de tijdlijn vooruitgeschoven zal zijn. We zien dan wel met ons lichaams-

oog dien kubus precies op 't zelfde plekje in de ruimte staan als een uur geleden, maar met ons geestesoog zien we uit elk hoekpunt van dien kubus „tijdslijnen“ zich uitstrekken ter „lengte“ van één uur. Als we ons van dien kubus dan een tijdruimteliijk, vier-dimensionaal beeld willen vormen, dan „zien“ we een vierdimensionaal lichaam, (een soort van vier-dimensionale balk), waarvan het eene „eindvlak“ de kubus is op het beginmoment, het andere „eindvlak“ de kubus op 't moment dat een uur later valt; en als „ribben“ van de vier-dimensionale balk de „tijdslijnen“, die de hoekpunten van den kubus in den aanvang verbinden met de hoeken van den kubus na een uur.

Onze waarneembare wereld is in dezen zin vierdimensionaal. Het heelal, zooals wij dat op elk oogenblik zien, kunnen wij beschouwen als een momenteele doorsnede van het tijd-ruimteliijke, vierdimensionale wereld-geheel (continuüm). Elk oogenblik zien wij een nieuwe doorsnede. Dit is karakteristiek voor het waarnemingsvermogen van normale aardse wezens, dieren en menschen. Maar in het vierdimensionale continuüm heeft dus ieder ding, ieder voorwerp of ieder wezen zijn „tijdsbaan“, of, zooals de moderne physica zegt, zijn „wereldlijn“. Doch wanneer ik me een 5e dimensie denk, of wel een 2e tijddimensie, loodrecht op de eerste tijddimensie — met andere woorden: wanneer ik me niet denk in de lijn te staan, die het voorafgaande oogenblik met het volgende verbindt, doch *daarbuiten*, dan kan ik me denken, dat ik dien geheelen vier-dimensionalen tijdruimteliijken kubus met één oogopslag kan overzien. Dus, dit aangenomen, zijn alle lotgevallen van den kubus „in den tijd“, dan voor mij momenteel, in één oogenblik, overzichteliijk. Voor een vijfdimensionaal wezen, dat zich in de tweede tijddimensie kan stellen, bestaat dus geen verleden of toekomst meer: beide zijn tot één toestand van „het zijnde“ teruggebracht.

Wie gelooft aan een eeuwig en alwetend God, voor Wien noch verleden noch toekomst bestaat, kan zich van zijn geloofsdogma eenig denkbeeld vormen door zich God als Hooger-dimensionaal wezen te denken. Men kan deze vijfde dimensie noemen: *de dimensie der eeuwigheid*, want „eeuwigheid“ noemt men datgene wat buiten den tijd ligt. Eigenaardig is ook, dat de profeet Jezaja reeds van God spreekt als „Vader der Eeuwigheid“.

Het komt mij voor, dat een psychometrist een persoon is, die de gave bezit, in den geest de vierdimensionale „wereldlijnen“ of „tijdsbanen“ te volgen zoowel in de richting van het verleden als in die van de toekomst. En ook, in die gevallen dat hij momenteel plotseling een heel stuk van die tijdsbanen vermag te overzien (b.v. in gevallen van Tweede Gezicht, of bij het plotseling weer overzien van iemands geheele levensloop, als hij in doodsgevaar verkeert) dat hij als 't ware buiten de tijdslijn treedt en in de tweede tijd-dimensie, dus in de eeuwigheids sfeer verkeert.

Ik kan dit volgen van een tijdsbaan niet duideliijker maken dan dit geesteliijk vermogen te vergelijken met het aardsch-zintuigeliijke vermogen van een speurhond, die in de drie-dimensionale wereld door zijn reukorgaan het spoor van een persoon of voorwerp volgt. Zoo neemt de psychometrist een voorwerp ter hand en krachtens zijn „geesteliijk reukvermogen“ volgt hij *in den tijd* het spoor van dat voorwerp, dus de door het voorwerp doorloopen tijdsbaan. In die tijdsbaan ontmoet hij personen, die met dit voorwerp contact hebben gehad, of toestanden waarin dat voorwerp verkeerd heeft, en die personen of toestanden „ziet“ hij *thans* zooals ze *toen* waren, toen zijn geest, de tijdsbaan volgend, hen ontmoette.

De geest van den psychometrist kan aldus verwijlen op verschillende tijdstippen van de „tijdsbaan“ van het voorwerp, dat hij in de hand houdt. (We herinneren aan Miss Denton, die het stukje plaveisel uit Cicero's villa in de hand hield en eerst een oerwoud met een mastodont zag, doch op Denton's verzoek tot meer moderne tijden terugkeerde). Evenzeer kan de psychometrist op zulke verschillende tijdstippen met verschillende personen in contact komen, wier tijdsbanen die van het voorwerp kruisten; hij kan dan die andere tijdsbanen van die personen weer volgen en allerlei indrukken ontvangen van verschillende perioden van hun leven, en weer blijven stilstaan bij die, welke hem het meest interesseeren of aan zijn geest om een of andere reden het sterkst worden opgedrongen. Een heel aardig voorbeeld waar dit kruisen en volgen van een andere tijdsbaan aan het licht komt, vinden we in het boek van Mr. C. P. van Rossem: „Een reis naar het hiernaams“, blz. 22.

Hij zit tegenover een psychometriste, geeft haar een brief in handen van iemand, wiens karakter en toekomst hem zeer interesseeren. De psychometriste voelt zeer moeilijke omstan-

digheden en nervositeit van den briefschrijver aan, zegt allerlei dingen die verrassend juist zijn. Toen zegt ze: „Ik voel iets in de keel, in de luchtpijp. Het is niets ernstigs, hij heeft kou gevat, hij hoest en hij is erg heesch." En nog meer, zeer in-tieme bijzonderheden.

Van Rossem begrijpt daaruit, dat de psychometriste het spoor bijster is geraakt en op hem, van Rossem, is terechtgekomen, die inderdaad hevig verkouden was geweest en den brief eenige dagen in zijn zak gedragen had.

De psychometriste concentreert zich even en zegt dan: „Ja, ik voel dat het uw sterke invloed is, die er tusschen is gekomen. Ik zal probeeren de eerste persoon weer te krijgen." Dit alles geldt het verleden.

Principieel is 't nu evenzeer denkbaar (aangenomen het vermogen van den geest van den psychometrist om de tijdsbanen ook in de richting der toekomst te volgen of wel zich in de 2e tijddimensie te begeven) dat hij indrukken krijgt van de toekomst, die in het vierdimensionale wereld-continuüm even vast staat als het verleden. Profeten en zij, die de gave hebben van het tweede gezicht, zijn mensen, die voor een oogenblik buiten onze tijdslijn geplaatst zijn, en dus datgene, wat voor ons „wordend", doch uit eeuwigheidsoogpunt een deel van het „zijnde" is, en reeds vaststaat, op dat toekomstige oogenblik als werkelijkheid zien, of, anders gezegd, in een moment overzien.

Het komt mij voor, dat deze opvatting met geen enkel der waargenomen psychometrische gevallen in strijd is; dat zij er alle volkomen in passen. De hypothese sluit, gelijk gezegd is, ook aan bij de nieuwere natuurphilosophische inzichten; en daarmee behoort een verklaring, wil zij als wetenschappelijk worden beschouwd, rekening te houden. Het eenige wat we aan te nemen hebben, is het vermogen van sommige mensen om in den geest nu en dan die tijdsbanen terug of vooruit te volgen, of in de 5-dimensionale eeuwigheids sfeer te verkeerren. We kunnen ons dit weliswaar moeilijk voorstellen, omdat wij er in onze wereld en in onzen normalen toestand geen ervaring van hebben; doch bezwaar voor ons denken heeft het niet, omdat het in de wiskunde al veelvuldig en grondig doordacht is geworden. Trouwens: het behoort doordacht te worden door ieder, die het woord „eeuwigheid" gebruikt, wil dit woord een begripsinhoud hebben en dus meer zijn dan een vage, zinledige klank.

Maar een volkomen logische en voor de hand liggende denkmogelijkheid kan moeilijk als verklaringshypothese verworpen worden alleen op grond dat men aanvankelijk moeite heeft zich van dit denkbeeld een voorstelling te vormen. Laat ons niet vergeten, dat we zelfs de flauwste „voorstelling" missen van een magnetisch veld, van een zwaarteveld, van de wijze waarop het licht wordt voortgeplant; en evenzeer van de wijze waarop zinsindrukken tot ons bewustzijn komen. En toch heeft men in de wetenschap niet het minste bezwaar om deze onvoorstelbare processen als hypothetische verklaringen te aanvaarden. De moderne natuurwetenschap verwerpt zelfs principieel den eisch dat haar verklaringen voorstelbaar moeten zijn.

Ik meen, dat, wanneer in deze richting der „tijdsbanen" verder gedacht en gezocht wordt, en de psychometrische waarnemingen met dit oog bezien worden, er kans is deze studie, meer dan tot dusver geschiedde, vooruit te brengen en haar tot een erkende wetenschap te verheffen.

Maar met het volgen der tijdsbanen hebben we nog niet het heele vraagstuk der psychometrie doorzien. Want er gebeurt veel meer dan alleen het „zien" van verleden en toekomst. Bij de proeven van Buchanan, die ik het eerst noemde, blijkt reeds, dat de waarnemer den metaalsmaak van het voorwerp dat hij aanraakte, proefde; en dat anderen misselijk werden door een braakmiddel aan te raken. Dit wijst dat ook andere zinnen en gevoelens aanraking geven met verleden en toekomst dan het „zien" alleen, en dat daarom de wetenschappelijke naam „psychoskopie", zooals ik al even aanstipte, ook nog onvoldoende karakteristiek is.

Er heeft een soort „invoelen" plaats: ik kan dat niet juister omschrijven dan een innig contact van de *persoonlijkheid* van den psychometrist met het aangeraakte voorwerp, en ook met de omgeving van het aangeraakte voorwerp in verleden (of toekomstige) tijden en met de *persoonlijkheid* van de personen, die op dat voorwerp betrekking hadden (zooals bij het voorbeeld dat ik gaf van die oude dame en van den brief van de grootmoeder).

Dat *invoelen* van persoonlijkheid met persoonlijkheid, dat zoo vaak door onze psychometristen op openbare seances wordt gedemonstreerd, b.v. dat ze een intelligentie zien, die veel aan maagpijn leed, waarbij ze dan zelf die pijn voelen, en zooals

ook in het genoemde voorbeeld van Mr. van Rossem is aan-
gegeven, dat is weer een vraagstuk op zichzelf, dat ik hier
niet kan behandelen, maar dat toch wel meer verklaarbaar
wordt door het begrip van de *psychische energie* — het grond-
begrip, dat onmisbaar is tot een eenheidsverklaring van alle
parapsychologische en spiritistische verschijnselen.

Dan zijn er nog verscheidene bijzonderheden op te merken
als men het werk van onze psychometristen bestudeert. Het
meest opvallende is wel, dat de psychometrist langs de tijds-
banen, niet alleen in aanraking komt met overledenen, in
den tijd toen ze nog op aarde leefden, maar dat hij ze ook
volgen kan in den toestand waarin ze nu nog verkeeren. Zoo
krijgt de psychometrist contact met de voortlevende intelli-
genties, die in hetgeen de psychometrist weergeeft, duidelijk
toon dat het *geen* mededeelingen zijn uit het *verleden*, die
zij doen, maar zeer actueele, op het heden betrekking heb-
bende. Hierdoor geven de psychometristen overtuigende be-
wijzen dat de overledenen nog voortleven en gemeenschap
hebben met de op aarde achtergeblevenen. Om deze reden
kunnen de psychometrische demonstraties zooveel waarde
hebben voor de verbreiding van de spiritische idee — hoewel
op zichzelf de gave van psychometrie los staat van het spiri-
tisme. In mijn geheele uiteenzetting heb ik dan ook niet over
het spiritisme gehandeld.

Hoe dieper men in al deze vraagstukken doordringt, hoe
schooner en bevredigender het wereldbeeld wordt. Daarom,
hoe interessant het ook is om psychometrische verschijnselen
waar te nemen — nog veel interessanter is, ze te overdenken
en door literatuurstudie en nadenken het tot ons geestelijk
bezit te maken.

Gesellschaft für metaphysische Forschung e. V.

BROCHUREHANDEL „HARMONIA“
NEDERLANDSCHE VEREENIGING VAN SPIRITISTEN

Voorhanden zijnde boeken en brochures:

van FELIX ORTT:

Pneumat-Energisch Monisme, *ingenaaid* f 3.00

(beschouwing over God, de Wereld, het Leven, Mensch en
Maatschappij van het standpunt der natuurwetenschap).
Met aanhangsel: Critiek door Prof. Dr. G. Heijmans.

Heidekind (Levensfragment), *ingenaaid* f 2.00

„Van en over Felix Ortt“ f 2.50

(uitgave bij zijn 70sten verjaardag).

Troost aan hen die achterbleven . . . f 0.60

Materialist of Spiritist? f 0.50

van NEWLANDSMITH:

De Tempel des Levens f 0.75

De Tempel der Kunst f 0.75

van SPOON:

Wat is toch dat Spiritisme? f 0.40

van Mevr. DE GRAAF-BLOM:

Levensmogelijkheden f 1.25

Bestellen UITSLUITEND per giro of postwissel, Postbus 973, Rotterdam.

Spiritische Bladen

HET orgaan op Spiritisch gebied
Abonnementprijs f 6.00 p. jaar

Opgaven aan: Adm. Spiritische Bladen, Haarlem, Ged. Oude Gracht 48 rd.

ERSTE NEDERL. FABRIEK VAN
LOSDAD DE BOEKEN (BUNKRO SYSTEM)
AMSTERDAM

PS

10